

“A Rússia el límit de la llibertat és la crítica al sistema”

Víktor Ieròfeiev és un dels escriptors més prestigiosos de Rússia, on presenta un programa literari de televisió i gaudeix d'un gran reconeixement. Fa uns quants dies que va visitar Barcelona per participar en un debat sobre la caiguda del mur de Berlín.

El Centre de Cultura Contemporània de Barcelona ha organitzat una sèrie de debats, que es clouen aquest dijous dia 12, a l'entorn de la caiguda del mur de Berlín, ara fa vint anys. Un dels intel·lectuals que hi ha participat és Víktor Ieròfeiev (Moscou, 1947), un escriptor de gran prestigi al seu país. En temps de la Unió Soviètica fou vetat per les autoritats i no va poder tornar a publicar fins a l'arribada de Gorbtxov al poder.

—Què ha canviat a Rússia durant els vint anys que han passat des de la caiguda del mur de Berlín, el 9 de novembre del 1989?

—Avui dia Rússia és un país com qualsevol altre. Ja no hi queda res del sistema comunista. Allò fou una utopia sense límit. Els dirigents russos cercaven un futur brillant, però era un objectiu impossible, perquè entre la naturalesa humana i el comunisme no hi ha correspondència.

—A l'àmbit de la democràcia també és un país com qualsevol altre?

—És cert que a l'àmbit democràtic Rússia és un país autoritari. Fins i tot, es pot comparar la Rússia actual amb l'Espanya de Franco. Els espanyols que avui viatgen a Moscou poden experimentar nostàlgia dels temps de Franco.

—Aleshores, voleu dir que a Rússia no n'hi ha, de democràcia...

—Hi ha elements democràtics. Ara, la premsa, per exemple, és més lliure

que no abans. Sobre la vida quotidiana es pot parlar de tot. El límit de la llibertat és la crítica al sistema. Si no critiques el sistema polític a Rússia pots fer moltes coses. Però, tot sigui dit, si que es pot criticar algun dels elements del sistema com, per exemple, la policia.

—Al terreny social, a més, sembla que les coses empitjoren i que a Rússia cada dia hi ha més pobresa...

—No és cert. En temps de l'imperi soviètic la situació social era molt pitjor. Es pretenia fer veure que la Unió Soviètica era una gran potència mundial, però l'èxit es limitava a l'armament nuclear i als viatges a l'espai. Ara bé, la vida quotidiana de la gent era molt miserable. Avui dia, en canvi, si una persona té iniciativa pot canviar la seva vida, cosa que abans ningú no podia fer, perquè ho decidia tot l'estat. Avui dia, a Rússia, si una persona és emprenedora i es belluga pot fer moltes coses

—Sigui com sigui, hi ha indicadors que diuen que la pobresa augmenta...

—Però de pobresa no només n'hi ha a Rússia, sinó pertot arreu.

—El vostre pare fou un diplomàtic d'alt nivell i, fins i tot, va ser intèrpret de Stalin. Us en parlava sovint?

—El meu pare tenia una opinió ambigua sobre Stalin. Pensava que era un home d'estat fort, intel·ligent, però, alhora, sempre pensava que el sistema soviètic no tenia futur. El meu pare admirava Stalin perquè el veia com un

gran jugador a l'escena política mundial. A Stalin se'l pot criticar, però no es pot negar que era un home amb gran iniciativa, que sabia jugar bé en aquest escenari i que feia por als altres països.

—Fins i tot, el primer ministre Vladímir Putin s'ha declarat admirador de l'antiga Unió Soviètica...

—No. Putin no ha dit mai que fos un admirador de la Unió Soviètica. Ell diu que la caiguda de l'imperi soviètic ha estat la catàstrofe geopolítica més gran de tot el segle XX. Són unes paraules enigmàtiques, és cert, perquè fou un moment dur per a tot el món. La caiguda fou dura, però, alhora, no crec que sigui un sistema al qual es pugui tornar, precisament perquè va ser Putin el qui va arruïnar el Partit Comunista.

—L'actual president rus, Dmitri Medvedev, és només un ninot al servei del primer ministre Putin o, al contrari, ha aconseguit suavitzar-ne la política?

—Fa de mal dir. Són dues persones diferents. Medvedev és un home més liberal, més modern. Putin, en canvi, encara té la visió de quan era al KGB. A parer meu, Medvedev no és cap ninot, però el seu programa per a modernitzar Rússia troba molts obstacles, sobretot perquè per modernitzar Rússia cal canviar moltes coses del sistema. Putin, ell mateix, és el sistema.

—L'estratègia de Putin inclou tornar a ser candidat a la presidència de Rússia?

—Això és una especulació. En realitat no sabem exactament què farà Putin. De fet, ell controla la situació i, si ho vol, pot ser president fins i tot demà mateix.

—L'afer de l'escut antimíssils dels Estats Units, o de la guerra de Geòrgia, ha tornat a mostrar el costat dur de Rússia, fins al punt que es parla d'un retorn a la guerra freda. L'enfrontament de Rússia amb occident és justificat, a parer vostre?

JORDI PLAY

—No ho crec. Tot i que Europa també ha comés errors amb relació a Rússia. Després de la caiguda del mur, Rússia volia convertir-se en part integral d'Europa, però Europa no li ho va deixar fer. Europa ha tingut i encara té una por genètica, històrica, de Rússia.

—Per què?

—Per la guerra, per la història, per la diferència de mentalitat. El president francès De Gaulle deia que Rússia era un país europeu, però jo no ho crec pas. És un país una mica com els Estats Units, que ha desenvolupat una cultura i una civilització pròpies. Rússia mai no ha estat compresa per l'oest.

—Fóreu un dissident durant el règim soviètic. Ho sou avui dia, o accepteu la manera de fer del Kremlin?

—Vaig ser dissident fins a la *perestroika*. La caiguda del mur fou el moment més reeixit de la *perestroika*. Jo estava lligat a aquell moviment. Ara em limito a criticar alguns dels elements del sistema. Però no sóc dissident. Això és un rol polític i jo no en tinc, de rol polític.

—Putin ha traït l'esperit de la *perestroika*?

—Segons ell, no, però per als seus opositors polítics, sí. Putin encara continua creient que cal que a Rússia hi hagi una economia i un mercat lliures, però, al mateix temps, pensa que per fer una Rússia més independent i forta cal canviar la direcció que va prendre Gorbtxov durant la *perestroika*. Això ha aixecat un gran debat. Segons la meva opinió, com a líder del país, Putin ha aportat la meitat de coses positives i la meitat de negatives.

—Creieu que rere l'assassinat d'alguns periodistes crítics amb el sistema, com Anna Politkòvskaia, hi ha la mà del Kremlin?

—Putin ha pres la via del nacionalisme conservador i molta gent del seu entorn estava escandalitzada per l'activitat de Politkòvskaia. Ella criticava el sistema. A Espanya tampoc no era fàcil de criticar el sistema en temps de Franco. A l'entorn del sistema hi ha elements capaços de fer coses com aquesta. Ara ja sabem que hi ha hagut oficials darrere l'assassinat de Politkòvskaia. Dins el Kremlin hi ha gent de tota mena.

—La mort d'Aleksandr Litvinenko

a Londres fou cosa dels serveis secrets russos?

—Des del punt de vista dels serveis secrets, Litvinenko era un home que havia traït la pàtria i per això el volien liquidar. Ell pertanyia a aquests serveis secrets i va marxar del país. Els serveis secrets espanyols no estarien gaire contents si, per exemple, un dels seus coronels de seguretat, per desavinences amb el seu cap, se n'anés del país.

—Com veieu el futur de Rússia, els vint anys vinents?

—Rússia és un país imprevisible. No sóc gens optimista. Però no sé què passarà. De fet, ningú no ho sap. Tot pot passar. És possible que Rússia aconsegueixi de modernitzar-se. O bé els russos sobreviuen als canvis de la modernització o el país tindrà problemes. A Rússia cal canviar tot el sistema econòmic, diversificar l'economia, canviar la mentalitat de la gent i també canviar de política, de manera que puguem tenir relacions amistoses amb tots els països, sobretot amb Europa, cosa que ara no tenim.

Xevi Camprubí